

The Lithuanian Province of the Dominicans and the Religious Policy of the Russian Empire in the 19th Century

Dr. Marek Miławicki

Dominican Historical Institute in Kraków, ul. Stolarska 12, 31-043 Kraków, Poland
St. Thomas Aquinas Institute of Religious Studies in Kyiv, 13 Derevlanska Str., 04119 Kyiv, Ukraine
<https://orcid.org/0000-0001-9718-6216>

Abstract. The aim of this article is to look at the situation of priories and friars of the Lithuanian Province of the Dominican Order under Russian rule. In particular, it shows the path to the complete destruction of Dominican life in the Russian Empire in the 19th century. On the one hand, it was revenge by the state authorities for the participation of friars in national and patriotic movements opposing the occupying power, and on the other, it was the planned liquidation of all religious life in Tsarist Russia. The article shows how a large and very dynamic Dominican province was brought to complete annihilation through the dissolution of convents (beginning in 1832), the ban on accepting candidates into the order, and the condemnation of priories to gradual extinction, as well as through the repression by the Russian authorities of friars, especially those who were in any way involved in the national uprisings of 1830–1831 and 1863. They were sent to Siberia or forced into exile, and two friars even were killed. The example of the Dominicans of the Lithuanian province shows what the tsarist policy towards the Catholic Church looked like.

Keywords: *Dominicans, Catholic Church, Russian Empire, religious policy, Lithuanian Province of Dominican Order.*

Anotacija. Šio straipsnio tikslas – apžvelgti Rusijos imperijos valdžioje buvusių Lietuvos dominikonų provincijos vienuolynų ir vienuolių padėtį. Iš esmės siekiama atskleisti visiško dominikonų gyvenimo Rusijos imperijoje sunaikinimo aplinkybes. Viena vertus, tai buvo valstybės pareigūnų kerštas už vienuolių dalyvavimą nacionaliniuose judėjimuose, besipriešinusiuose okupacinei valdžiai, kita vertus, planinis katalikų religinės veiklos carinėje Rusijoje likvidavimas. Straipsnyje parodoma, kaip buvo visiškai sunaikinta didelė ir labai aktyvi dominikonų provincija: nuo 1832 m. pradėta uždarinėti jų vienuolynus, įvestas draudimas priimti kandidatus į ordiną, carinė valdžia taikė represijas ir prieš pavienius vienuolius, ypač tuos, kurie buvo kaip nors susiję su 1830–1831 m. ir 1863–1864 m. sukilimais. Jie buvo ištremti į Sibirą arba priversti palikti šalį, o du vienuoliai netgi nužudyti. Lietuvos dominikonų provincijos pavyzdys rodo, kokia buvo carinės Rusijos politika Katalikų Bažnyčios atžvilgiu.

Esminiai žodžiai: *dominikonai, Katalikų Bažnyčia, Rusijos imperija, religijos politika, Lietuvos dominikonų provincija.*

The Order of Preachers, or the Dominican Order, was active in the lands of the Grand Duchy of Lithuania as early as the Middle Ages. However, it was only in the 17th century that a network of Dominican priories in the area was developed. In 1646, the independent Lithuanian Province of St. Guardian Archangel was created, which would exist until the end of the 19th century.¹ The Lithuanian friars were active in pastoral work, spreading Marian devotion, mainly by running rosary confraternities and caring for Marian shrines. The situation of the province, as well as the Catholic Church as a whole, changed after the annexation of the Polish-Lithuanian Commonwealth by Russia from 1772–1795. The purpose of this article is to briefly show the position of the Lithuanian Province of the Dominican Order in the Russian Empire, within whose borders it found itself after the partition of the Polish-Lithuanian Commonwealth.

It is true that Polish, Lithuanian and Belarusian historiography contains a number of works devoted to the policy of the Russian authorities towards the Roman Catholic Church, including its religious orders, but these are mostly of a general nature; many have been used in this study. However, there is a lack of detailed research discussing individual orders or even monasteries. In this article, I attempt to show, albeit only in broad strokes, how the anti-monastic and anti-ecclesiastical policies of the tsarist authorities affected the Lithuanian province of the Dominicans. As we know, these policies led to the province's complete destruction.

¹ On the Lithuanian Province of the Dominican Order, see: [GIŻYCKI, Jan Marek] WOŁYŃIAK. *Wia-
domości o dominikanach Prowincji Litewskiej*. Kraków; nakład OO. Dominikanów, 1917; BRZOZECKI,
Sławomir. *Litewska prowincja dominikanów. Rocznik Augustowsko-Suwalski*, 2004, 4, pp. 217–236;
PETKUS, Viktoras. *Dominikonai Lietuvos kultūroje*. Vilnius: AUB Petro ofsetas, 2004.

After the first partition of the Polish-Lithuanian Commonwealth, there were sixteen Dominican priories in the Russian Empire, including seven of the Lithuanian Province, namely the convents in Zabialy, Polatsk, Orsha, Knyazhitsa, Pasiene, Aglona, and the residence in Rušona, with a total of 142 friars. At the time, Tsarina Catherine II formed the priories into the so-called “Belarusian province”, but this was never recognised by the master of the Order and lasted only briefly, until 1801.² It was also during this period that the Lithuanian Province itself closed three priory-residences due to a lack of resources (Glitiškės, Goshchevo and Pieski), but new priories were also opened in Orsha (after 1782) and Polotsk (before 1787).³

In the first decades of the Lithuanian Province’s existence in the Russian Empire, we even observe good relations between the Dominicans and the tsarist authorities, as reported by provincial prior Faustin Ciecierski in his chronicle *Historia Domestica*.⁴ Good ties with the Dominicans were maintained by Tsar Alexander I himself, who frequently visited Dominican priories and spoke with Ciecierski (some of these conversations were recounted in the chronicle above). Thanks to the tsar’s favour, the Dominicans were entrusted with some priories and schools of the Jesuits after their removal from the Russian Empire in 1820. As early as 1815, Dominicans took over the post-Jesuit St. Catherine’s Church in Saint Petersburg’s Nevsky Prospekt and their outposts in Orsha, Riga, Pskov, and Veliky Novgorod. In addition, friars from the province established outposts in Vyborg, Reval (now Tallin), Tsarskoye Selo near Saint Petersburg and other Russian cities.⁵ The Dominicans, mostly Poles, often carried out pastoral care among emigrants living in the Russian Empire, alongside their missionary work.⁶

² Cf. BRZOZECKI, Sławomir. Prowincja białoruska Zakonu Kaznodziejskiego pod wezwaniem św. Stanisława. Dominikanie na ziemiach zabranych przez Rosję po pierwszym rozbiórce (1772–1801). *Przegląd Tomistyczny*, 2007, 1(13), pp. 239–253.

³ Cf. BRZOZECKI, Sławomir. Litewska prowincja dominikanów, p. 230; MIŁAWICKI, Marek. Dominikanie na kresach wschodnich Rzeczypospolitej Obojga Narodów (teren dzisiejszej Białorusi). *Folia Historica Cracoviensia*, 2014, 20, p. 113.

⁴ *Archives of the Polish Dominican Province in Kraków* [= APPDKr], Pl 16: *Historia Domestica Provinciae Lithuaniae Fratrum Ordinis Praedicatorum. Pars altera. A.D. 1824* (xerocopy). On fr. Ciecierski and his manuscripts see: BRODNIEWICZ, Joanna. „Byłbym najniespokojniejszym, gdybym ufności nie pokładał w nieprzebranej Najwyższej Opatrzności” – rekonstrukcja biografii Faustyna Ciecierskiego, *Dominikanie na ziemiach polskich w epoce nowożytnej*. Ed. Anna Markiewicz, Marek Miławicki. Kraków: Esprit, 2009, pp. 519–562; PIETRZKIEWICZ, Iwona. Rękopiśmienna spuścizna Faustyna Ciecierskiego jako źródło do dziejów kultury intelektualnej dominikanów prowincji litewskiej początku XIX wieku. *Annales Universitatis Paedagogicae Cracoviensis. Studia ad Bibliothecarum Scientiam Pertinentia*, 2013, 11, pp. 103–123; EADEM. А з Белаі Русі даносяць... Беларусь у рукапіснай спадчыне віленскага дамініканца Фаўстына Цяцэрскага. *Arche. Пачатак*, 2014, 1/2, pp. 106–129.

⁵ KIELAR, Paweł. Działalność misyjna dominikanów prowincji litewskiej w XIX wieku. *Studia nad historią dominikanów w Polsce 1222–1972*. Ed. Jerzy Kłoczowski. Warszawa, 1975, t. 2, pp. 687–696.

⁶ BRZOZECKI, Sławomir. Opieka duszpasterska dominikanów nad Polakami w Rosji w XIX wieku. *Przegląd Kalwaryjski*, 2009, 13, pp. 87–102.

The Dominicans of the Lithuanian Province ran various types of schools – regular, district, and grammar schools.⁷ Previously, their educational activities were limited to running schools for the friars, with occasional education for lay youth. However, after the suppression of the Jesuit order in 1773 and the establishment of the National Education Commission, many post-Jesuit schools were taken over by various orders, including the Dominican order. During the last quarter of the 18th century, the authorities of Lithuanian Province decided to invest significantly in public education.⁸ Education of the friars was also included: after two years of philosophy as part of general studies in Vilnius or Hrodna, they went to Vilnius University, where they studied various subjects that would later be useful in teaching. Some studied physics or mathematics, architecture, history, literature, etc.⁹ After this two or three-year break, they returned to the monastic college to continue their theological studies. Even as seminarians, they worked in various schools.

Dominicans ran several public schools in Merkinė, Žemaičių Kalvarija (Samogitian Calvary), Ushachy, Navahrudak, Zabialy (Volyncy), Hrodna, and Nyasvizh (Nesvizh). For a while the school in Zabialy had the character of an academic gymnasium.¹⁰ Still

⁷ For more information on public schools run by the Dominicans of the Lithuanian Province, see for example: WRÓBLEWSKI, Andrzej. Personel nauczycielski szkół dominikańskich prowincji litewskiej na przełomie XVIII i XIX wieku. *Przegląd Tomistyczny*, 1984, 1, pp. 335–366; IDEM. Nauczanie w średnich szkołach dominikańskich na Litwie na przełomie XVIII i XIX wieku. *Przegląd Tomistyczny*, 1987, 3, pp. 343–370; ЗЯНЮК, Раїса. Адукацыйная дзейнасць ордэна дамініканцаў у заходніх губернях Расійскай імперыі к. XVIII–XIX ст. *Історія релігій в Україні. Науковий щорічник*, 2008, кн. 1, pp. 338–345; EADEM. Działalność edukacyjna dominikanów zabialskich w końcu XVIII i w pierwszej połowie XIX wieku. *Przestrzeń klasztoru – przestrzeń kultury. Piśmiennictwo – książki – edukacja*. Ed. Joanna Pietrzak-Thébault, Łukasz Cybulski. Warszawa: Wydawnictwo Naukowe UKSW, 2017, pp. 163–179; EADEM. Edukacja młodzieży polskiej w szkołach prowadzonych przez dominikanów prowincji litewskiej na ziemiach białoruskich na przełomie XVIII i XIX wieku. *Dominikanie o Polsce i Polakach*. Ed. Tomasz Gałuszka, Katarzyna Matyja. Poznań: Wydawnictwo Polskiej Prowincji Dominikanów W drodze, 2020, pp. 269–304; САМУСІК, Андрей. Асветніцкая дзейнасць дамініканскага ордэну на беларускіх землях у XVIII – першай трэці XIX ст. *Хрысціянства ў гістарычным лёсе беларускага народа*. Ed. Эдмунд Ярмусик, Гродна: Продзенскі дзяржаўны ўніверсітэт, 2009, ч. 2, pp. 197–202.

⁸ Cf. also SZYBIAK, Irena. *Szkolnictwo Komisji Edukacji Narodowej w Wielkim Księstwie Litewskim*. Wrocław: Zakład Narodowy im. Ossolińskich, 1973; EADEM. *Nauczyciele szkół średnich Komisji Edukacji Narodowej*. Wrocław: Zakład Narodowy im. Ossolińskich, 1980. Biographies of these Dominican friars, written by me, can be found in: *Komisja Edukacji Narodowej 1773–1794. Słownik biograficzny*. Ed. Andrzej Meissner, Agnieszka Wałęga. Warszawa: Oficyna Wydawnicza ASPRA-JR, 2018.

⁹ Cf. SZYBIAK, Irena. Studenci Szkoły Głównej Wielkiego Księstwa Litewskiego w latach 1783–1793 (próbą ujęcia liczbowego). *Szlakami przeszłości i czasów współczesnych*. Ed. Kazimierz Puchowski, Józef Żerko. Gdańsk, 1996, pp. 228–234; KAMIŃSKA, Janina. *Universitas Vilnensis Akademia Wileńska i Szkoła Główna Wielkiego Księstwa Litewskiego 1773–1792*. Pułtusk: Wyższa Szkoła Humanistyczna im. Aleksandra Gieysztor; Warszawa: Oficyna Wydawnicza ASPRA-JR, 2004, pp. 89, 95; EADEM. *Universitas Vilnensis 1793–1803. Od Szkoły Głównej Wielkiego Księstwa Litewskiego do Imperatorskiego Uniwersytetu Wileńskiego*. Warszawa: Wydawnictwa Uniwersytetu Warszawskiego, 2012, pp. 158, 211–212, 229, 230.

¹⁰ Cf. ЗЯНЮК, Раїса. Навучальныя ўстановы пры Забэльскім дамініканскім кляштары (1716–1857 гг.), Віцебскія старажытнасці. *Матэрыялы навуковай канферэнцыі, прысвечанай 90-годдзю са дня нараджэння Л.В.Аляксеева. Віцебск, 28–29 кастрычніка 2010 г.* Мінск: Медысонт, 2012, pp. 351–356.

to be investigated is the issue of students who were educated in Dominican schools. Many of them have probably gone down in history, such as one educated at the district school in Žemaičių Kalvarija, Motiejus Valančius (1801–1875), later bishop of Žemaičių (Telšiai) and promoter of Lithuanian national consciousness, who also mentioned his school days in his memoirs.¹¹

To this must also be added parochial schools, which the Dominicans also ran, especially where they had parishes.¹² Sometimes they supported other parishes with their pedagogical support, such as in Kroshyn near Baranavichy, where the Belarusian poet Pauluk Bahrym (1812–1891) was educated.¹³ A similar school also operated at the Dominican priory in Aglona, where instruction was conducted in both Polish and Latvian. The school was open only during the winter season, as the students were engaged in farm work in the summer.¹⁴ The parish school run by Dominican friars in Raseiniai, where arithmetic was taught, but not necessarily reading and writing, was reserved for children of the nobility. We can, therefore, conclude that the district and grammar schools were attended mainly by children from peasant families.¹⁵

The position of religious orders, including the Dominicans, changed dramatically after the November Uprising in 1830–1831. It turned out that many friars were actively involved in the insurgent movement; given they have already been mentioned elsewhere, I do not mention them here.¹⁶ It should only be mentioned that some emigrated to Western Europe,¹⁷ others faced repression in the form of imprisonment

¹¹ VALANČIUS, Motiejus. *Pamiętnik domowy / Namų užrašai*, IDEM. *Namų užrašai*. Red. Aldona Prašmantaitė. Vilnius, 2003, pp. 596–607 (published in Polish and Lithuanian). Cf. MERKYS, Vytautas. *Motiejus Valančius. Tarp katalikiškojo universalizmo ir tautiškojo*. Vilnius: Mintis, 1999, pp. 60–71; PACEVIČIUS, Arvydas. *Motiejus Valančius XIX a. knygų kultūroje. LKMA Metraštis*, 2002, 20, p. 52. More on this school see: Cf. PACEVIČIUS, Arvydas. *Žemaičių Kalvarijos mokykla 1803–1836*, Vilnius: [Vilniaus universiteto Komunikacijos fakultetas], 2005.

¹² Cf. WIERZBOWSKI, Tadeusz. *Szkoły parafialne w Polsce i na Litwie za czasów Komisji Edukacji Narodowej 1773–1794*. Kraków: skład główny w Książnicy Polskiej w Warszawie, 1921; SZYBIAK, Irena. *Szkoły parafialne w Wielkim Księstwie Litewskim w czasach Komisji Edukacji Narodowej. Rozprawy z Dziejów Oświaty*, 1968, 11, pp. 99–124.

¹³ Cf. МИЛАШКИ, Марак. Дык хто ж такі Магнусэўскі? *Наша Ніва*, 2005, 39, p. 14.

¹⁴ Cf. *Russian State Historical Archive* [= RGIA], f. 822, op. 12, d. 2790, k. 202v–203r. For more about the Dominican priory in Aglona see: CHODŹKO, Dominik Cezary. *Aglona, kościół i klasztor dominikanów w Inflantach. Wiadomość ze świadectw wiarygodnych zebrana. Pamiętnik Religijno-Moralny*, 1856, 31(8), pp. 121–164; (9), pp. 241–67; LATKOVSKIS, Leonard. *Aglona. A History of the Church and Monastery*. Rēzekne: Latgalian Cultural Centre, 2012.

¹⁵ Cf. BULAK, Jan. *Stan parafii diecezji żmudzkiej w świetle raportu do Justickolegium z 1798 roku. XVIII amžiaus studijos*, 2021, 7, pp. 255–256.

¹⁶ Cf. *Lithuanian State Historical Archives* [= LVIA], f. 378, BS, 1831 m., b. 2507, k. 93–97; LVIA, f. 378, PS, 1832 m., b. 5, k. 1–4. For recent work on this topic, see: MIŁAWICKI, Marek. *Za wolność i prawa, za ojczyznę i religię. Dominikanie z guberni zachodnich Cesarstwa Rosyjskiego wobec powstania listopadowego. Dominikanie o Polsce i Polakach*, pp. 331–375. Ibid older literature on the subject.

¹⁷ Cf. KOZICKI, Jerzy. *Zakonnicy z klasztorów położonych na tzw. ziemiach zabranych jako uczestnicy Wielkiej Emigracji (1831–1863)*. *Limes*, 2013, 6, pp. 81–101.

or deportation to Siberia,¹⁸ and finally some were under police surveillance with a ban on preaching.¹⁹

The uprising also involved teachers and students at Dominican schools. The rebellious teachers were mostly friars, although lay teachers from a school in Merkinė were also known to have participated,²⁰ along with students from the school in Navahrudak. The National Historical Archive of Belarus in Hrodna contains a list of thirteen students from the Dominican school in Navahrudak who were actively involved in the uprising. The youngest was 14 years old, and the oldest was 18.²¹ The involvement of monastic schools in the uprising was used by the Russian authorities as a pretext to close down Catholic schools and limit, or even deprive, the religious clergy of their influence on the upbringing and education of young people in the Russian Empire. It is known that earlier, the Russian government sought to reform public education (through russification) in the western governorates,²² hence it wanted to transform Polish Catholic schools into Russian secular schools. Thus, when it was necessary to rebuild the Dominican school in Navahrudak, which had burnt down in August 1831, the Minister of Public Education, Prince Karl Andreevich von Lieven (1767–1844), in a letter to the superintendent of the Vilnius school district, Nikolay Nikolayevich Novosiltsev (1761–1838), in September of that year, wrote that it would be better to dismiss the current school director and create a new secular institution in place of the school.²³

The most severe sanction for participating in the uprising was the liquidation of priories and seizure of property.²⁴ Unfortunately, Catholics, and especially the clergy, were not

¹⁸ Dominicans from the Lithuanian Province who were exiled to Siberia after the November Uprising in 1830–1831 were included in the biographical dictionary of Polish exiles in the Russian Empire in the first half of the 19th century by Wiktoria Śliwowska. Cf. ŚLIWOWSKA, Wiktoria. *Zesłańcy polscy w Imperium Rosyjskim w pierwszej połowie XIX wieku. Słownik biograficzny*. Warszawa: Wydawnictwo DiG, 1998, passim.

¹⁹ RGIA, f. 109, op. 6, d. 448, part 247, p. 166; cf. КАРПОВИЧ, Олег. Участие христианского духовенства Беларуси в освободительном движении 30-х годов XIX века. *Вестник Полоцкого Государственного Университета Серия А*, 2011, 9, p. 64.

²⁰ More on the Dominican school in Merkinė during the November Uprising of 1830–1831 see: SLIE-SORIŪNAS, Feliksas. Merkinė per 1830–1831 metų sukilimą. *Merkinė*. Red. Norbertas Vėlius, Vilnius: Vaga, 1970, pp. 55–67.

²¹ *National Historical Archives in Grodno*, f. 1, vop. 27, d. 64, k. 152, 230, 232.

²² Cf. САМУСІК, Андрей. Русіфікацыя сістэмы асветы на беларускіх землях ў апошняй трэці 18 – другой палове 19 ст. *Гістарычны альманах*, 2008, 14, pp. 48–93.

²³ RGIA, f. 733, op. 62, d. 1105; cf. BEAUVOIS, Daniel. Powstanie Listopadowe a szkolnictwo na ziemiach litewsko-polskich. *Powstanie Listopadowe 1830–1831. Geneza, uwarunkowania, bilans, porównania*. Ed. Jerzy Skowronek, Maria Żmigrodzka, Wrocław: Zakład Narodowy im. Ossolińskich, 1983, p. 53; IDEM. *Wilno-polska stolica kulturalna zaboru rosyjskiego 1803–1832*. Wrocław: Wydawnictwo Uniwersytetu Wrocławskiego, 2010, p. 748; JĘDRYCHOWSKI, Zbigniew. Likwidacja szkoły dominikańskiej w Nowogrodzku, *Wokół polskiej obecności w Rosji. Sztambuch Profesora Wiktorii Śliwowskiej na jubileusz dziesięciolecia*. Ed. Wiesław Caban, Piotr Głuszkowski, Swietłana Mulina, Eugeniusz Niebelski, Andrzej Nowak. Warszawa: Wydawnictwo Neriton, 2021, pp. 145–152.

²⁴ For more about the liquidation of Catholic monasteries (Latin and Uniate) see: GACH, Piotr Paweł. Popowstańcza kasata klasztorów w guberniach zachodnich Cesarstwa Rosyjskiego w 1832 roku. *Roczniki*

helped by the Bull *Cum primum* written that year by Pope Gregory XVI (1765–1846), condemning the clergy's participation in the uprisings: the Russian government used this to repress the Catholic Church.²⁵ In 1832, Tsar Nicholas I (1796–1855) issued a special decree on the abolition of certain Roman Catholic priories,²⁶ by which 58 Dominican priories were suppressed, including 25 in the Lithuanian Province (see Table 1)²⁷ and 33 belonging to the Ruthenian Province of St. Hyacinth. While only nine priories survived in the Ruthenian Province, as many as 22 survived in the Lithuanian Province. The Russian Tsar was not only concerned with reforming monastic life, but in the decree he made it clear that those communities participating in the uprising were also to be suppressed.

1833 also saw the liquidation of the Dominican priory and gymnasium in Hrodna, although the year 1832 can be found in some sources.²⁸ This repression was for the participation of five friars and eight students in the so-called “Zaliwsky partisanship”,²⁹ which had just been formed in 1833 on the initiative of Polish émigrés in Paris (“Hotel Lambert” by Prince Adam Jerzy Czartoryski) to recruit candidates for the inciting of another armed uprising in the Russian partition. The Dominicans were exiled to Siberia, and almost all the students were conscripted into the Russian army in the Caucasus Corps. The prefect of the gymnasium, Father Michał Kandyd Zielonka (1797–1860), who, while he did not take part in the uprising, stood up for his friars and students, was exiled to Orenburg, where he died after more than 30 years, having not taken advantage of the amnesty of 1856. He was the builder of the Church of Our Lady of Lourdes in Orenburg.³⁰

Humanistyczne, 1980, 28(2), pp. 191–213; IDEM. *Kasaty zakonów na ziemiach dawnej Rzeczypospolitej i Śląska 1773–1914*. Lublin: Redakcja Wydawnictw KUL, 1984; IDEM. *Struktury i działalność duszpasterska zakonów męskich na ziemiach dawnej Rzeczypospolitej i śląska w latach 1773–1914*. Lublin: Redakcja Wydawnictw Katolickiego Uniwersytetu Lubelskiego, 1999, pp. 384–448; RADWAN, Marian. Antyzykonna polityka caratu w XIX wieku. *Studia Catholica Podoliae*, 2002, 1, pp. 157–207; IDEM. *Zakony męskie na ziemiach zabranych w XIX wieku*. Lublin, 2004.

²⁵ Cf. ŻYWCZYŃSKI, Mieczysław. *Geneza i następstwa encykliki „Cum primum” z 9 VI 1832 r. Watykan i sprawa polska w latach 1830–1837*. Warszawa: Towarzystwo Naukowe Warszawskie, 1935.

²⁶ Полное собрание законов Российской империи. Второе собрание, т. 7: 1832. Санкт-Петербург, 1833, 5506, с. 507–510. For general information on the dissolution of monasteries in Lithuania and Belarus in the 1830s, see: СОЧО, Владимир. Закрытие католических монастырей и ликвидация их землевладения в Беларуси и Литве (30-е гг. XIX в.). *Lietuvos Didžiosios Kunigaikštystės moterų visuomenijos. Istorija ir paveldas*. Red. Aušra Vasiliauskienė, Kaunas: Vytauto Didžiojo universitetas, 2014, pp. 89–94.

²⁷ Cf. MIŁAWICKI, Marek. Położenie klasztorów dominikańskich w guberniach zachodnich Cesarstwa Rosyjskiego w latach 1795–1914. *Święty Jacek Odrowąż i dominikanie na Śląsku*. Ed. A. Barciak. Katowice: Polska Akademia Nauk. Oddział w Katowicach, 2008, p. 354.

²⁸ Cf. RADWAN, Marian. *Zakonu męskie na ziemiach zabranych w XIX wieku*, p. 100.

²⁹ The name of the guerrillas comes from Colonel Józef Zaliwski (1797–1855). Cf. DJAKOW, Władimir; NAGAJEW, Aleksiej. *Partyzantka Zaliwskiego i jej pogłosy (1832–1835)*. Warszawa: Państwowe Wydawnictwo Naukowe, 1970.

³⁰ Cf. MIŁAWICKI, Marek. Represje władz rosyjskich wobec dominikanów grodzieńskich za udział w partyzantce „zaliwuszczyków” w 1833 roku. *Przypominać zapomniane, odkrywać nieznane. Polskie losy – Kościół – Syberia – Rosja (XIX–XX w.)*. *Studia ofiarowane Profesorowi Eugeniuszowi Niebelskiemu*

Table 1. *Priories of the Lithuanian Province of the Dominican Order suppressed by the Russian government in 1832*

Lp.	Location	Patrocinium	Year of foundation	Diocese	Governorate
1.	Khalopyenichy	Dominic	1703	Minsk	Minsk
2.	Choroszcz	John the Baptist	1654	Mogilev	Belostok Oblast
3.	Dzyarechyn	Assumption of Mary	1618	Vilnius	Hrodna
4.	Druya	Visitation of the Blessed Virgin Mary	1697	Minsk	Minsk
5.	Dudakovichi	Our Lady of the Rosary	1701	Mogilev	Mogilev
6.	Holovchin	Trinity	about 1683	Mogilev	Mogilev
7.	Yelna	Our Lady of the Rosary	1667	Vilnius	Hrodna
8.	Klimówka	Trinity	1686	Vilnius	Belostok Oblast
9.	Knyazhitsy (Kniażycy)	Nicholas	1681	Mogilev	Mogilev
10.	Koniukhi	Trinity.	1736	Vilnius	Hrodna
11.	Krychaw	?	1824	Mogilev	Mogilev
12.	Malyatsichy	Trinity	1676	Mogilev	Mogilev
13.	Merkinė	Casimir	1605	Vilnius	Vilnius
14.	Astrowna (Ostrovno)	Assumption of Mary	1622	Mogilev	Mogilev
15.	Palonka	Visitation of the Blessed Virgin Mary, Stephen	1680	Vilnius	Hrodna
16.	Patience	Joseph, Spouse of the Blessed Virgin Mary	1694	Mogilev	Vitebsk
17.	Rušona	Michael the Archangel	1766	Mogilev	Vitebsk
18.	Skapiškis	Trinity	1752	Vilnius	Vilnius
19.	Smalyany	Annunciation to the Blessed Virgin Mary, Jerome	1680	Mogilev	Mogilev
20.	Shklow	Thomas Aquinas	1619	Mogilev	Mogilev
21.	Ushach	Jerome	1716	Mogilev	Vitebsk
22.	Valewka (Valeūka)	Trinity	1685	Vilnius	Hrodna
23.	Vasilishki	John the Baptist	1658	Vilnius	Hrodna
24.	Vitebsk	Michael the Archangel	1642	Mogilev	Vitebsk
25.	Aukštadvaris	Dominic	1628	Vilnius	Vilnius

w 70. *Rocznice urodzin*. Ed. Anna Barańska. Lublin: Towarzystwo Naukowe Katolickiego Uniwersytetu Lubelskiego Jana Pawła II, 2019, pp. 57–84.

Further sporadic suppression took place in later years. In 1839, the decimated Ruthenian and Lithuanian Provinces merged into one Lithuanian-Ruthenian province, numbering 583 friars.³¹

In 1841–1842, the Russian authorities introduced further regulations concerning the Catholic Church and religious orders, the victims of which were the aforementioned Vilnius monasteries. Based on the decree of December 25 1841, the Russian state took over the management of church property in exchange for paying salaries to clergy and friars. For this reason, dioceses, deaneries, parishes, and religious orders were divided into different classes on which the payment amount depended.³² The decree of July 30 1842, however, split the monasteries into further categories: “regular” (*shtatnyye*) or “extra-regular”, (*sverkhshtatnyye*). Monasteries were divided into three groups: in the first group, monasteries were to have no fewer than 22 friars; in the second group, no fewer than 16; and in the third group, no fewer than 13. In women’s monasteries, the number was slightly smaller: in the first group, no fewer than 19 nuns; in the second-group, no fewer than 16 nuns; and in the third group, no fewer than 11 nuns.³³ As it turns out, only six Dominican priories were classified as “regular”, including two in the first group (Paparčiai and Palėvenė), three in the second group (Raseiniai, Nyasvizh, and Aglona), and one in the third group (Polotsk). All of these religious houses once belonged to the Lithuanian Province. The convent of Dominican nuns in Navahrudak was also classified in the first class. The “extra-regular” monasteries were expected to be closed within the subsequent few years.³⁴ Therefore, in 1845–1851, a method of closing these religious institutions was established. If the number of clergy fell below eight, the spiritual house was liquidated, and the church was closed. When the diocesan authorities requested the church’s opening and declared the establishment of a parish,

³¹ Cf. [GIŻYCKI, Jan Marek] WOŁYNIĄK. *Wykaz klasztorów dominikańskich ruskiej*. Kraków: nakł. OO. Dominikanów, 1923, p. 2, 6; KIELAR, Paweł. Rozbiory i kasaty prowincji dominikanów polskich w latach 1772–1914. *Sprawozdania Towarzystwa Naukowego KUL* 20, 1971, p. 69; BRZOZECKI, Sławomir. *Litewska prowincja dominikanów*. *Rocznik Augustowsko-Suwalski*, 2004, 4, p. 234.

³² Cf. PAKARKLIS, Povilas. *Ekonominė ir teisinė katalikų bažnyčios padėtis Lietuvoje (XV–XIX a.)*. Vilnius: Valstybinė politinės ir mokslinės literatūros leidykla, 1956, p. 86; RADWAN, Marian; WODZIANOWSKA, Irena. Metody finansowania Kościoła katolickiego w Rosji w XIX wieku. *Archiwa, Biblioteki i Muzea Kościelne*, 2015, 103, pp. 209–226; BULAK, Jan. *Ekonomiczne podstawy funkcjonowania kościołów parafialnych w diecezji żmudzkiej (telszewskiej) w latach 1795–1844*. Kraków: Księgarnia Akademicka, 2023, pp. 91–98.

³³ О мерах принятых к ослаблению католицизма в Западном крае. *Католическая Церковь накануне революции 1917 г. Сборник документов*. Ed. Мариан Радван. Люблин, 2003, pp. 45–46; cf. RADWAN, Marian. Antyzakonna polityka caratu w XIX wieku. *Studia Catholica Podoliae*, 2002, 1, pp. 167–168; ZIANIUK, Raisa. The Evolution of the Role of Roman Catholic Monasteries in Belarus from the Nineteenth Century to the beginning of the Twentieth. *Rocznik Teologii Katolickiej*, 2021, 20, p. 108.

³⁴ The bishop of Samogitia Motiejus Valančius listed as many as 23 Dominican centres classified in this category. He also mentioned that, by the aforementioned decree of July 1842, 25 Dominican outposts located in the heart of Russia “were left under their former rights”. Cf. VALANČIUS, Motiejus. Rozmaite wiadomości zebrane przez księdza Macieja Wołonczonego / Kunigo Motiejaus Valančiaus surinktos įvairios žinios. IDEM. *Namų užrašai*, 88, pp. 133–139.

their request was fulfilled. Otherwise, the church was closed or given to the Orthodox population to be used as an Orthodox church.³⁵

The next decision of the Russian government was the liquidation of the office of the provincial superior in religious orders. This was done by decree on December 16, 1842. From then on, the friars could not meet in provincial chapters but were subject to the bishop's authority in every respect. The diocesan curiae were to appoint priests (not from religious orders) as visitors to monasteries, whom the Ministry of Internal Affairs had previously approved at the request of the Roman Catholic College. Two years later, on March 16, 1844, at the request of that ministry, all philosophical and theological studies in religious orders were abolished, forcing friars to be educated in seminaries.³⁶

However, even then, 22 Dominican priories were disbanded in the western governorates out of the 39 that survived the wave of dissolutions in 1832. The dissolution of Dominican priories is illustrated in Table 2. The first to fall victim to the tsarist decree were all the Vilnius monasteries.³⁷ In principle, each year, more priories were liquidated. Almost all priories considered "non-permanent" ceased to exist within two decades.³⁸

Most of the dissolved religious houses were non-permanent monasteries. However, it is worth noting that not all monastic institutions included in this category were liquidated in the period described in Table 2 – the convent in Žemaičių Kalvarija should have suffered a similar fate to the 19 priories mentioned, yet it continued to operate. As it was supposed to have been liquidated in 1856, on February 11 of that year, the Ministry of the Interior ordered the general government to investigate whether the priory was suitable for liquidation. Thanks to the foresight of Bishop Valančius, who asked the governor for mediation, the Dominican priory in Žemaičių Kalvarija was preserved and transformed into a staff monastery. The governor's intercession and

³⁵ GACH, Piotr Paweł. *Kasaty na ziemiach dawnej Rzeczypospolitej*. Lublin: Redakcja Wydawnictw KUL, 1984, p. 164–165; MIŁAWICKI, Marek. Położenie klasztorów dominikańskich w Cesarstwie Rosyjskim. *Święty Jacek Odrowąż i dominikanie na Śląsku*. Ed. A. Barciak. Katowice: Polska Akademia Nauk. Oddział w Katowicach, 2008, p. 355.

³⁶ RADWAN, Marian. Antyzakonna polityka caratu w XIX wieku. *Studia Catholica Podoliae*, 2002, 1, p. 169.

³⁷ Cf. VALANČIUS, Motiejus. Rozmaite wiadomości zebrane przez księdza Macieja Wołonczewskiego / Kunigo Motiejaus Valančiaus surinktos įvairios žinios. IDEM. *Namų užrašai*, 88, p. 286. More on the liquidation of Vilnius monasteries see: KATILIUS, Algimantas. Vilniaus vienuolynai XVIII a. pabaigoje – XX a. pradžioje. *LKMA metraštis*, 2013, 37, pp. 131–170; BRZOZECKI, Sławomir. Kasaty klasztorów w Wilnie w XIX wieku. *Kasaty klasztorów na obszarze dawnej Rzeczypospolitej Obojga Narodów i na Śląsku na tle procesów sekularyzacyjnych w Europie*. Ed. Marek Derwich. Wrocław: Wrocławskie Towarzystwo Miłośników Historii, 2014, 1, pp. 303–308.

³⁸ During this period there were territorial changes in state and church administration. These changes are included in Table 2. For more on this see: SZADY, Bogumił. Rozwój struktur parafialnych i dekanalnych metropolii mohylewskiej (1783–1918). *Studia z dziejów Rosji i Europy Środkowo-Wschodniej*, 2019, 54(2), p. 26; АНТАНОВІЧ, Зінаіда. Адміністрацыйныя рэарганізацыі Мінскай рымска-каталіцкай дыяцэзіі ў канцы XVIII – пачатку XX ст. *Studia Geohistorica*, 2022, 10, p. 95; BULAK, Jan. Sposób przeprowadzenia rozgraniczenia diecezji w Cesarstwie Rosyjskim na przykładzie diecezji żmudzkiej (1848–1851). *Zapiski Historyczne*, 2024, 89(3), pp. 97–130.

the positive opinion of the starosta of Telšiai resulted in the prior classification being changed, thanks to which it could continue to operate.³⁹

Table 2. *Priories of the Lithuanian Province of the Dominican Order suppressed in 1842–1862*

Lp	Location	Patrocinium	Year of founda- tion	Year of dissolu- tion	Diocese	Gover- norate
The Former Lithuanian Province						
	Vilnius	Holy Spirit	1501	1844	Vilnius	Vilnius
	Vilnius-Lukiškės	Philip and James Apostles	1642	1844	Vilnius	Vilnius
	Orsha	Guardian Angel	1823	1844	Mogilev	Mogilev
	Kaunas	Casimir	1641	1845	Vilnius	Kaunas
	Slonim	Michael the Archan- gel	1680	1845	Vilnius	Hrodna
	Różanystok	Presentation of Mary	1661	1845	Mogilev	Hrodna
	Ashmyany	Trinity	1667	1850	Vilnius	Vilnius
	Verkiai	Christ Crucified	1669	1850	Vilnius	Vilnius
	Dunilavichy	Trinity	1683	1850	Minsk	Minsk
	Navahrudak	Michael the Archan- gel	1642	1853	Vilnius	Hrodna
	Zabialy (Voly- ncy)	George	1716	1858	Mogilev	Vitebsk
	Shumsk	Michael the Archan- gel	1697	1859	Vilnius	Vilnius
The Former Ruthenian Province						
	Kamianets-Po- dilskyi	Nicholas	ca. 1370	1842	Kamianets-Po- dilskyi	Podolia
	Yalovichi	Presentation of Mary	1658	1850	Lutsk-Zhytomyr	Volhynia
	Lutsk	Assumption of Mary	ca. 1390	1850	Lutsk-Zhytomyr	Volhynia
	Murafa	Michael the Archan- gel	1627	1850	Kamianets-Po- dilskyi	Podolia
	Pinsk	Dominic	1666	1850	Mogilev	Vitebsk
	Volodymyr	Assumption of Mary, Hyacinth	1497	1850	Lutsk-Zhytomyr	Volhynia
	Liakhivtsi	Trinity	1606	1857	Lutsk-Zhytomyr	Volhynia

³⁹ VASILIUŅIENĖ, Dalia. Žemaičių Kalvarijos dominikonų vienuolynas ir didžiavalstybinė Rusijos politika XIX a. Lietuvos menas permainų laikais. *Kultūrologija*, 2002, 9, pp. 160–161.

The liquidation of such a large number of priories also testifies to the high mortality rate among the friars, and the lack of new vocations. After the closure of the Priory of the Holy Spirit in Vilnius, where the provincial prior had been seated, and the liquidation of other priories of the Lithuanian Province, the main Dominican centre in the lands of the former Grand Duchy of Lithuania was moved to Paparčiai.⁴⁰

In 1864–1866, the tsarist authorities introduced the so-called “religious (monastic) reform”, which dealt another blow to the order, this time for its participation in the January Uprising of 1863. However, unlike the 1831 uprising, significantly fewer friars took part because only a few priories were left. It is worth noting that, compared to the two regions under Russian rule – the Kingdom of Poland and the so-called “Zapadnyy kray” (*Western Land*), after the November Uprising in 1832 – the religious houses in the western governorates of the Russian Empire were more affected (at that time, basically no monasteries in the Kingdom of Poland were dissolved), while after the January Uprising the monasteries in the Kingdom of Poland suffered more. However, as mentioned, there was only a handful of monasteries in the western governorates, so their participation in the uprising was relatively small. It must be emphasised that this uprising accelerated the destruction of Catholic monastic life in Russia. The reaction of Governor General Mikhail Muravyov (1796–1866) was ruthless towards the Catholic Church and its clergy.⁴¹

All Dominican priories took part in the uprising. The most prominent among them was the convent in Trakai, from which 5 out of 11 brothers were involved. From the largest Dominican convent in the empire at that time in Paparčiai, three brothers were accused. From other Dominican priories, one friar each took part in the uprising.⁴²

⁴⁰ PETKUS, Viktoras. *Dominikonai Lietuvos kultūroje*. Vilnius: AUB Petro ofetas, 2004, p. 542.

⁴¹ Cf. WODZIANOWSKA, Irena. W rękach „Wieszatiela”. Gen. Michaił Murawjow wobec Kościoła katolickiego na Litwie i Białorusi (1863–1865). *Rok 1863 w kilku odsłonach*. Lublin: Wydawnictwo KUL, 2017, pp. 157–177.

⁴² KATILIUS, Algimantas. Lietuvos vienuolijų dalyvavimas 1863–1864 m. sukilime. *LKMA metraštis*, 2009, 32, p. 89. Examples of Dominicans taking part in the January Uprising in the northwestern governorates can be found in various studies by Polish and Lithuanian authors. However, this issue still needs to be studied. Cf. VALANČIUS, Motiejus. Pamiętnik domowy / Namų užrašai, IDEM. *Namų užrašai*. Red. Aldona Prašmantaitė. Vilnius, 2003, pp. 586, 588, 592, 626; KUBICKI, Paweł. *Bojownicy kapłani za sprawę Kościoła i Ojczyzny w latach 1861–1915. Dawna Litwa i Białoruś*. Sandomierz: nakład autora, 1936, cz. 2, t. 3, pp. 486–487, 597–600, 604–606, 610–611, 612–617, 619–623; JURGĖLA, Kostas Rudaminas. *Lietuvos sukilimas 1862–1864 metais. Sukilimo šimtmečio sukakčiai pagerbti*. Boston: Lietuvių enciklopedijos leidykla, 1970, pp. 557, 560, 635; KRAHEL, Tadeusz. Represje carskie wobec duchowieństwa diecezji wileńskiej w latach 1863–1865. *LKMA metraštis*, 2002, 20, p. 124; RADWAN, Marian. Rejestr duchownych katolickich na zesłaniu w Rosji w XIX wieku według Departamentu Wyznań Obcych carskiego MSW. *Epilog styczniowej insurekcji 1863 roku*. Lublin: Wydawnictwo KUL, 2006, pp. 240, 258, 269, 276; KATILIUS, Algimantas. Lietuvos vienuolijų dalyvavimas 1863–1864 m. sukilime. *LKMA metraštis*, 2009, pp. 94, 100, 102, 104, 105, 106, 107, 108; ŠENAVIČIENĖ, Ieva. Lietuvos katalikų dvasininkija patriotiniame sąjudyje 1861–1862 m. *LKMA metraštis*, 2009, 32, pp. 259–261; EADEM. *Lietuvos katalikų dvasininkija 1863 metų sukilimo išvakarėse*. Vilnius: Eugrimas, 2010, pp. 26, 114; PRAŠMANTAITĖ, Aldona. Žemaičių vyskupijos dvasininkai, 1863 m. sukilimo tremtiniai, tunkos dvasininkų tremtinių

However, it is worth mentioning that among them, two died during the uprising – one in prison in Kaunas, and the other, Teofil Raczkowski (1809–1863), was executed.⁴³ Some of the Dominicans received a severe penalty for their participation in the uprising – long-term exile to Siberia without the possibility of performing priestly service. Several of them found themselves among others in Tunka, where priests accused of patriotic activities hostile to Tsarist Russia were exiled.⁴⁴

In addition to the individual consequences the brothers experienced for participating in the January Uprising, collective repressions affected entire communities and were generally expressed in their liquidation. It is worth mentioning that at the time of the outbreak of the uprising in the Russian Empire, the Dominican Order still had twelve male priories (Aglona, Astravyets, Lyubar, Nyasvizh, Polotsk, Paparčiai, Raseiniai, Riga, Saint Petersburg, Trakai and Žemaičių Kalvarija), and two nuns' houses (Navahrudak and Kamianets-Podilskyi), not counting the numerous smaller institutions in the interior of Russia (see table no. 3). As we can see, only the friars' priory in Lyubar and the sisters' convent in Kamianets-Podilskyi survived from the former Ruthenian Province; the rest once belonged to the Lithuanian Province. At that time, 206 brothers lived and worked in Russia, including 201 priests, one lay brother, and one tertiary. Of these priests, 21 served outside the priories, both in colonies run by the order in the interior of Russia and in parishes belonging to the diocese. Regardless of this, the number of friars was decreasing, with the exception of the priory in St. Petersburg, where five candidates were accepted, although a year later three of those had left the order. In the case of the Dominican nuns, there were 28 of them living at that time – 20 in Navahrudak and 8 in Kamianets-Podilskyi; the following year, the community in Navahrudak grew by one sister.

Table 3 presents the number of brothers in Russia from 1862–1865. Since the monastic catalogues for a given year were published at the end of the previous year, this is indicated as the turn of the year. Thus, the data for 1863 were published as early as November 1862. Hence, the number of friars in the order is known at the time of the outbreak of the January Uprising. By providing data for the next two years, this shows how the number of friars in the priories changed during this period, especially since

bendruomenėje. *Bažnyčios istorijos studijos*, 2012, 5, pp. 317, 330, 336–337; EADEM. *1863 metų sukilimas ir Katalikų Bažnyčia Lietuvoje*. Vilnius: Lietuvos istorijos instituto leidykla, 2014, pp. 196, 204, 215, 216, 219, 221, 231, 244, 280, 288.

⁴³ Cf. KUBICKI, Paweł. *Společná činnost Kostela v Polsku i Martyrologium Rzymsko-katolickiego Duchowieństwa oraz wiernych pod zaborami pruskim i rosyjskim*. Sandomierz: Dom Sióstr Najświętszej Marji Panny Miłosierdzia, 1930, p. 186; KIENIEWICZ, Stefan. Raczkowski Teofil (ok. 1807–1863). *PSB*, 29, p. 616. The date of Raczkowski's birth suggested by Kieniewicz – around 1807 – should be corrected to 1809, which is given in all catalogues of the Lithuanian Province of the Dominican Order.

⁴⁴ For more on priests exiled to Siberia, see for example: NIEBELSKI, Eugeniusz. *Wiosna i jesień trwa tu krótko. Księża zesłańcy 1863 roku w syberyjskiej Tunce*. Lublin: Wydawnictwo KUL, 2018; IDEM. *Polscy księża zesłańcy i misjonarze na Syberii w XIX wieku*. Lublin: Towarzystwo Naukowe Katolickiego Uniwersytetu Lubelskiego Jana Pawła II, 2024.

Table 3. *Dominican friars in the Russian Empire in 1863–1865*

Location	Patrocinium	Year of foundation	Governorate	Dioceses	Number of friars												
					1862/1863				1863/1864				1864/1865				
					priests	converses	students	tertiaries	priests	converses	students	tertiaries	priests	converses	students	tertiaries	
Aglona	Assumption of Mary	1700	Vitebsk	Mogilev	16	-	-	-	-	12	-	-	-	13	-	-	-
Astravyets	Cosmas and Damian	1618	Hrodna	Vilnius	7	1	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Lyubar	Michael the Archangel, John of Nepomuk	1634	Volhynia	Kamianets-Podilskyi	24	-	-	-	-	21	-	-	-	3	-	-	-
Nyasvizh	John the Baptist	1672	Minsk	Minsk	18	1	-	-	-	16	1	-	-	18	1	-	-
Palėvenė	Dominic	1676	Kaunas	Samogitia (Telsių)	21	1	-	1	1	16	2	2	1	19	2	1	1
Paparčiai	Stanislaus	1649	Vilnius	Vilnius	24	-	-	-	-	20	1	1	-	26	1	1	-
Polotsk	Dominic	1671	Vitebsk	Mogilev	12	-	-	-	-	9	-	-	-	9	-	-	-
Raseiniai	Assumption of Mary	1642	Kaunas	Samogitia (Telsių)	15	-	-	1	1	15	-	-	1	14	-	1	1
Rīga		1822	Vitebsk	Mogilev	6	-	-	-	-	7	-	-	-	7	-	-	-
Saint Petersburg	Catherine of Alexandria	1816	Petersburg	Mogilev	17	-	-	-	-	13	-	5	-	17	-	-	-
Trakai	Michael the Archangel	1688	Vilnius	Vilnius	11	-	-	-	-	11	-	-	-	-	-	-	-
Žemaičių Kalvarija	Dormition of the Mother of God	1642	Kaunas	Samogitia (Telsių)	9	1	-	-	-	8	1	-	-	10	1	1	-
Extra conventuum					20	-	-	-	-	20	-	-	-	31	-	-	-
No location specified					1	-	-	-	-	4	-	-	-	10	-	-	-
All total					201	4	0	1	172	5	8	2	178	3	4	2	

the state authorities closed some priories in 1863 or 1864. Thus, in 1863, the priory in Astravyets ceased to exist, and in the following year four more closed: Lyubar, Polotsk, and Trakai, and – a year later – Palėvenė. As Table number 3 shows, 77 friars lived there, constituting almost 41% of all Dominicans in Russia.

Speaking on the dissolution of monasteries in 1864, the authorities once again, just as they had 32 years earlier, stated the necessity of carrying out monastic reforms. However, they did not hide the fact that the monastic communities that had been involved in the uprising would also be liquidated. The Eastern archives have preserved many documents concerning the dissolutions, which still require detailed analysis. For example, this was the reason for the dissolution of the convent in Polotsk.⁴⁵ It has been discussed that the Paparčiai convent was closed for this reason, and there are preserved records of an investigation into whether the monastery had taken part in the January Uprising. All the witnesses questioned spoke of their lack of involvement. However, the authorities did not believe them and accused the investigator of sympathising with the friars, and removed him from the case. In a subsequent investigation, the testimony was not in the brothers' favour, as the latter were found to have agreed to sing patriotic songs in church, and sympathised and collaborated with the rebels. According to the investigators, it came to light that the friars had actively participated in the January Uprising, for which three of them were handed over to a military court, and the priory was closed on September 23, 1864. Twenty-three friars were sent to convents in Raseiniai and Aglona, then were exiled to Siberia. The monastery building was designated as barracks, and a little later, the church was closed, so priests would not have a bad influence on Roman Catholic soldiers. Around 1890, the church and priory were demolished, and the bricks were removed, leaving only the chapel from 1795 in the cemetery, the monastery gate, and fragments of the wall.⁴⁶

Bishop Valančius mentioned the dissolution of the priory in Palėvenė in 1865. The dissolution was revenge for the friars' participation in the uprising. The authorities accused them of patronising the insurgents and calling on people to pray for the "rebirth of Poland". For this, the monastery had to face dissolution. Twenty brothers from the liquidated priory were transferred to Dominican convents in Raseiniai and Nyasvizh and the Franciscan convent in Hrodna. Two friars who were trustworthy were allowed to remain in Palėvenė. However, it turned out that they were not suitable for the parish

⁴⁵ ГАНЧАР, Андрей. *Римско-католический костел в Беларуси (1864–1905 гг.)*. Гродно: Гродненский государственный аграрный университет, 2008, p. 250.

⁴⁶ Cf. GUSTAITIS, Ronaldas. Paparčių dominikonų vienuolynas. *Kaišiadorys. Miesto apylinkių praeitis. Straipsnių rinkinys*. Ed. Olijardas Lukoševičius, Kaišiadorys: Kaišiadorių muziejus, 1999, pp. 47–49; NIEBELSKI, Eugeniusz. Raport kościelny o likwidacji klasztoru OO. Dominikanów w Poporciach na Litwie w 1864 roku (przyczynek do niszczących kościoł działań gen. Murawiewa „Wieszatiela”). *Narrata de fontibus hausta. Studia nad problematyką kościelną, polityczną i archiwistyczną ofiarowane Janowi Skarbkowi w siedemdziesiątą rocznicę urodzin*. Ed. Anna Barańska, Witold Matwiejczyk. Lublin: Towarzystwo Naukowe KUL, 2010, pp. 507–515.

church, so diocesan priests quickly replaced them.⁴⁷ The Dominican priory in Nyasvizh was abolished in 1867.⁴⁸

The next suppressions took place in the 1870s and 1880s. They resulted primarily from the fact that the brothers were dying out, and it was impossible to accept new candidates to the order. It is certain that some of the friars, while remaining in their parishes, eventually joined the diocesan clergy. Some certainly gave up not only monastic life but also the priesthood. It is possible that there were many more factors, which requires further research. Returning to the suppression of Dominican life in the Russian Empire, it should be emphasised that the priory in Raseiniai was liquidated in 1886 and Žemaičių Kalvarija in 1889, both in the Samogitian (Telšiai) diocese.⁴⁹ It is also worth emphasising that since 1867, both of these priories housed diocesan and other monastic clergy who were political prisoners. Edvardas Vidmantas wrote about the Dominicans' favourable attitude towards them, and noted that the convent in Žemaičių Kalvarija played a positive role in the Lithuanian national movement.⁵⁰ In addition, in 1864, they were assigned friars from other orders whose orders had just been liquidated. The two aforementioned priories ceased to exist due to the dying out of the brothers. At the time of the liquidation of the convent in Žemaičių Kalvarija (1889), there were still three Dominicans: Prior Rajmund Dowgiałło (1831–1889), who left for Italy, and Piotr Olszewski (1807–?) and Benedykt Sarosiek (1810–1895), who were transferred to Aglona.⁵¹ It is worth noting that part of the Dominican convent in Aglona served as a prison for priests accused of political dissent or immoral behaviour.

As emphasised, only the priories in Aglona and Saint Petersburg were not officially suppressed. The last Dominican in Aglona was Benedykt Sarosiek, who left in 1894 and went to Gidle near Częstochowa in the Kingdom of Poland, where he died the following year.⁵² In the Saint Petersburg convent, the last Pole who still represented the former Lithuanian Province was Angelik Kononowicz (1824–1904). Only French Dominicans

⁴⁷ VALANČIUS, Motiejus. *Palavėnes Klostorius. Tėvynės sargas*, 1900, 8, pp. 23–25 (the same in: IDEM. VALANČIUS, Motiejus. *Pamiėtnik domowy / Namų užrašai*, IDEM. *Namų užrašai*. Red. Aldona Prašmantaitė. Vilnius, 2003, pp. 626–630).

⁴⁸ ГАНЧАР, Андрей. *Римско-католический костел в Беларуси (1864–1905 гг.)*. Гродно: Гродненский государственный аграрный университет, 2008, p. 53. Sometimes you can find information that this priory was dissolved in 1873. Cf. RADWAN, Marian. *Zakony męskie na ziemiach zabranych w XIX wieku*. Lublin, 2004, p. 115.

⁴⁹ Cf. KATILIUS, Algimantas. Žemaičių vyskupijos vyrų vienuolynų tinklas XVIII a. pab. – XX a. pradžioje. *Bažnyčios istorijos studijos*, 2016, 8, pp. 147, 188.

⁵⁰ VIDMANTAS, Edvardas. Religinis tautinis sąjūdis Žemaitijoje XIX a. pabaigoje. *Lietuvių atgimimo istorijos studijos*, 1994, 7, p. 137.

⁵¹ VASILIŪNIENĖ, Dalia. Žemaičių Kalvarijos dominikonų vienuolynas ir didžiavalstybinė Rusijos politika XIX a. *Kultūrologija*, 2002, 9, p. 167.

⁵² *Analecta Sacri Ordinis Fratrum Praedicatorum*, 1896, 4, fasc. 2, p. 482 (necrology).

(Toulouse Province) and Austro-Hungarian Dominicans (“Provincia Imperii”, later the Austro-Hungarian Province) remained in the imperial capital.⁵³

In 1864, two convents of Dominican nuns were also dissolved: Navahrudak and Kamianets-Podilskyi. For example, the nuns from Navahrudak were placed in convents of other female orders: 10 of them went to the Bridgettines in Grodno and the same number to the Benedictines in Minsk, where several of the sisters died; after seven years, those who were still alive were transferred to the Cistercian monastery in Kimbarówka (currently part of the city of Mazyr in Belarus),⁵⁴ where they spent another 14 years (four sisters died there). Finally, in 1885, the three sisters who were still alive settled in the convent of Dominican nuns in Święta Anna near Częstochowa in the Kingdom of Poland.⁵⁵

The Russian authorities’ anti-monastic policy led to the complete destruction of Dominican life – and monastic life in general – in these areas and throughout the entire Russian Empire.

The priory property was confiscated and given to the state treasury, which sold it at auctions or leased it, and it was often given to Tsarist officials as a gift. Some buildings were designated for secular institutions, such as municipal offices, schools, military barracks, hospitals, and prisons.⁵⁶ Many buildings were demolished; some, being useless, fell into ruin. A few Dominican buildings were given to the Orthodox Church, whose goal was to Russify and draw Poles away from the Catholic faith. Orthodox clergy converted Catholic churches into Orthodox churches or completely demolished them and built their own temples in their place:⁵⁷ one example is the Dominican temple in Kaunas, which was converted into an Orthodox church in 1865.⁵⁸ The Orthodox also received a significant part of the monastery buildings and land of the priory in Žemaičių Kalvarija, which was dissolved in 1889, and given to the Orthodox monastery, while the religious building itself was given to the Roman

⁵³ Cf. MIŁAWICKI, Marek. Dominicans in Saint Petersburg, 1816–1892. A prosopographical study. *I Domenicani e la Russia*. Ed. Viliam Štefan Dóci, Hyacinthe Destivelle. Roma, 2019, pp. 193–254.

⁵⁴ Cf. GOZDAWA, Marek [GIŻYCKI, Jan Marek]. Kimbarówka. *Kwartalnik Litewski*, 1910, 4, pp. 25–40 (on the Dominican nuns – p. 38).

⁵⁵ Cf. STEFANIAK, Piotr. *Kościół pw. Imienia Maryi i klasztor św. Róży Limańskiej mniszek dominikańskich w Nowogródku 1678–1864*. Kraków: Wydawnictwo Avalon, 2023, pp. 113–132.

⁵⁶ Cf. BURŽINSKAS, Žygimantas; LEVANDAUSKAS, Vytautas. Transformation of Dominican Architectural Heritage in the years of Tsarist Russian Occupation. *Art History & Criticism*, 2020, 16, pp. 19–34.

⁵⁷ Cf. JAROSZEWICZ, Aleksander. Przebudowy kościołów katolickich na cerkwie prawosławne na Białorusi po powstaniu styczniowym (w świetle materiałów archiwalnych). *Kultura i polityka. Wpływ polityki rusyfikacyjnej na kulturę zachodnich rubieży Imperium Rosyjskiego*. Warszawa: Instytut Sztuki Polskiej Akademii Nauk, 1994, pp. 141–153.

⁵⁸ Cf. STALIŪNAS, Darius. *Making Russians. Meaning and Practice of Russification in Lithuania and Belarus After 1863*. Amsterdam-New York: Rodopi, 2007, 365, p. 407. This is described in detail by bishop Motiejus Valančius. Cf. VALANČIUS, Motiejus. *Pamiėtnik domowy / Namų užrašai*, IDEM. *Namų užrašai*. Red. Aldona Prašmantaitė. Vilnius, 2003, p. 678.

Catholic parish.⁵⁹ In 1905, 718 Catholics requested the Ministry of Internal Affairs to reopen the Dominican convent in Žemaičių Kalvarija, return the property transferred to the Orthodox, and restore the grammar school that existed at the priory until 1836. The authorities did not respond to these requests and gave no justification. As late as 1908, the bishops of Žemaičių (Telšiai), Mečislovas Leonardas Paliulionis (1834–1908), wanted to renew Dominican life in Žemaičių Kalvarija, Raseiniai and Skapiškis.⁶⁰

Many times, along with the temple, the Orthodox also took over the church equipment. What was useful to them they kept, and the rest they or sold gave away. Thus, in their possession were also images of the Mother of God and various saints, which were still – already as Orthodox icons – venerated by the faithful of the Catholic and Orthodox confessions.⁶¹ Well known is the example of the icon of the Mother of God from the Dominican church in Stowbtsy, Belarus, which still receives veneration in the Orthodox Church.⁶² Many venerated images have been lost, and so far it is not known where they can be found. For example, the image of Our Lady of Rožanystok was located in an Orthodox church converted from a Dominican temple, at which there were Orthodox nuns occupying a Dominican priory. When the nuns left Rožanystok in 1915 during the German occupation and went to Russia, they took the miraculous image with them, and today we are not sure where it is.⁶³

As a result of the dissolutions, works of art, libraries, and archives located within the monastery walls were also lost.⁶⁴ Unfortunately, this wealth of books has already disappeared – as the Lithuanian researcher Arvydas Pecevičius, rightly pointed out.⁶⁵ It

⁵⁹ Cf. BUTRIMAS, Adomas. Buvęs dominikonų vienuolynas ir Švč. Mergelės Marijos apsilankymo bažnyčia. *Plungės dekanato sakralinė architektūra ir dailė*. Vilnius: Vilniaus dailės akademijos leidykla, Petro ofsetas, 2005, 3, pp. 199–200.

⁶⁰ Cf. LAUKAITYTĖ, Regina. *Lietuvos vienuolijos XX a. istorijos bruožai*. Vilnius: Lietuvos istorijos institutas, 1997, pp. 33, 36–37.

⁶¹ For more on the fate of Marian images, see: KAŁAMAJSKA-SAEED, Maria. Stan zachowania cudownych obrazów Matki Boskiej z Dzieciątkiem z terenu Wielkiego Księstwa Litewskiego. *Zabytki sztuki polskiej na dawnych kresach wschodnich. Materiały z konferencji „Dzień dzisiejszy dawnej sztuki polskiej na Wschodzie”*, Warszawa, 12. Grudnia 1994. Ed. Maria BALTAZIUK. Warszawa: Instytut Studiów Politycznych Polskiej Akademii Nauk, 1997, pp. 55–61.

⁶² Cf. BARYSENKA, Volha. Polityka rosyjskiej Cerkwi prawosławnej wobec cudownych obrazów katolickiej proveniencji na wschodnich terenach dawnej Rzeczypospolitej w XIX w. na kilku przykładach. *Porta Aurea*, 2021, 20, pp. 71–90.

⁶³ Cf. TOMALSKA, Joanna. Wizerunek Matki Boskiej Różanostockiej – ikona czy obraz. *Ateny, Rzym, Bizancjum. Mity śródziemnomorza w kulturze XIX i XX wieku*. Ed. Jarosław Ławski, Krzysztof Korotkich. Białystok: Trans Humana, 2008, pp. 873–880; SOSNA, Grzegorz. *Święte miejsca i cudowne ikony. Prawosławne sanktuaria na Białostocczyźnie*. Białystok: Orthdruk, 2001, pp. 242–273.

⁶⁴ Cf. PACEVIČIUS, Arvydas. *Vienuolynų bibliotekos Lietuvoje 1795–1864 metais. Dingęs knygos pasaulis*. Vilnius: Versus aureus, 2005; PIETRZKIEWICZ, Iwona. *Kultura książki w zakonach męskich Wielkiego Księstwa Litewskiego XV–XVIII wieku*. Kraków: Wydawnictwo Naukowe UP, 2019, pp. 196–210.

⁶⁵ PACEVIČIUS, Arvydas. Zaginiony świat książki. Biblioteki klasztorne na Litwie pod władzą carów. *Wspólnota pamięci. Studia z dziejów kultury wschodnich dawnej Rzeczypospolitej*. Ed. Jolanta Gwóźdź, Jan Malicki. Katowice: Biblioteka Śląska, 2006, pp. 243–254.

can only be reconstructed to some extent based on individual copies, inventories, and lists included in the records of monastery visitations.⁶⁶ Preserved books and library sources are scattered across various archives and libraries in Central and Eastern Europe.⁶⁷ Moreover, there is little knowledge about the fate of monastery libraries after the dissolution.⁶⁸

During the period under review, the once vast and vibrant Lithuanian Province of the Order of Preachers completely ceased to exist. The Dominicans were never able to regain their former glory in the former Grand Duchy of Lithuania. We can see how severe were the consequences of the anti-monastic policy of the Russian authorities, which for over a century completely destroyed Dominican life, and Catholic religious life in general, in Lithuanian and Belarusian lands and also in Ukraine. It was never rebuilt. In this article, only some aspects of the functioning of the Dominicans in the Russian Empire in the 19th century have been shown: many threads would still require thorough research. It is worth noting that the material preserved in Lithuanian, Belarusian, and Russian archives is very promising. I am particularly referring to the records of visitations and various catalogues of the Lithuanian Province, the books of professions and priestly ordinations, in which one can find the information necessary to reconstruct the basic biographical data of the friars.⁶⁹ The records of monastery visitations, as well as documents concerning the dissolutions, allow us to learn about the economic background of the monasteries, the size of the farms belonging to them, and the farm economy in general.⁷⁰ The pastoral and cultural activities of the preacher brothers (not only in the educational sector, which is best known), their scientific work,

⁶⁶ Cf. PACEVIČIUS, Arvydas. Žemaičių Kalvarijos dominikonų bibliotekos autoriai ir knygos 1820 metais. *Knygotyra*, 2000, 36, pp. 290–309; IDEM. Knygos kultūra Žemaičių Kalvarijos dominikonų vienuolyne: komunikacinis aspektas. *Žemaičių Kalvarija. Vienuolynas, bažnyčia ir Kryžiaus kelio stotys*. Vilnius: Vilniaus dailės akademijos leidykla, 2003, pp. 149–172; IDEM. Knygos kultūra dominikonų vienuolyne: komunikacinis aspektas. *Plungės dekanato sakralinė architektūra ir dailė*, 3, pp. 252–261.

⁶⁷ Cf. MIŁAWICKI, Marek. Inwentarze i spisy bibliotek klasztorów dominikańskich skasowanych w guberniach zachodnich Cesarstwa Rosyjskiego w XIX w. Stan źródeł i miejsca ich przechowywania. *Hereditas Monasteriorum*, 2012, 1, pp. 141–172.

⁶⁸ Cf. GWOŹDZIK, Jolanta. Pokasacyjne losy księgozbiorów klasztornych na obszarze Rzeczypospolitej Obojga Narodów. *Kasaty klasztorów na obszarze dawnej Rzeczypospolitej Obojga Narodów i na Śląsku na tle procesów sekularyzacyjnych w Europie*. Ed. Marek Derwich. Wrocław: Wrocławskie Towarzystwo Miłośników Historii, 2014, 3, pp. 140–144; CIESIELSKI, Tomasz. Książki poddane w 1841 r. cenzurze prewencyjnej. Przyczynek źródłowy do dziejów bibliotek klasztorów skasowanych na mocy ukazu z 1832 r. w guberniach zachodnich Imperium Rosyjskiego. *Hereditas Monasteriorum*, 2014, 4, pp. 235–237; DUKH, Oleh. The dissolution of Roman-Catholic and Uniate Monasteries in the Western guberniyas of the Russian Empire and the fate of their libraries. *How the Secularization of Religious Houses Transformed the Libraries of Europe, 16th – 19th Centuries*. Turnhout: Brepols, 2022, pp. 337–355.

⁶⁹ Cf. JOVAIŠA, L. iudas. Lietuvos vienuolijų XVI–XIX a. personalinio ir biografinio pobūdžio šaltiniai. *Senoji Lietuvos literatūra*, 2017, 43, pp. 140–190.

⁷⁰ See for example: KAMUNTAVIČIENĖ, Vaida. Žemaičių Kalvarijos dominikonai XIX a. pirmojoje pusėje (pagal vienuolino vizitacijų aktus). *LKMA metraštis*, 2004, 25, pp. 481–499.

and their religious and intellectual formation would also require a broader discussion. The issue of the friars' participation in national uprisings and the consequences they had to suffer should certainly be considered. After all, the life of the brothers in exile in the depths of Russia is completely shrouded in mystery. It is worth emphasising that not all of them went to Siberia or the Caucasus under duress; many Dominicans went there voluntarily, taking up pastoral work among Catholics. While further research is required, it has been possible to show the very difficult situation in which the Catholic orders found themselves, including the Dominicans of the Lithuanian Province. Thus, in spite of the negative policy of the Russian authorities, hostile to the Catholic Church and, above all, to Catholic religious life, the Dominicans fulfilled their duties as much as possible, resulting from their religious charism and national affiliation, which, notably, was primarily Polish. Unfortunately, over the course of more than a century, this once great order ceased to exist altogether. What remains today are scattered sources, book collections, works of art and buildings, some of which, unfortunately, have also fallen into disrepair.

Sources

Manuscripts

1. Archives of the Polish Dominican Province in Kraków (APPDKr), pl 16: *Historia Domestica Provinciae Lithuaniae Fratrum Ordinis Praedicatorum. Pars altera. A.D. 1824* (xerocopy).
2. Lithuania State Historical Archives (LVIA), f. 378, BS, 1831 m., b. 2507; f. 378, PS, 1832 m., b. 5.
3. National Historical Archives in Hrodna (NHAH), f. 1, vop. 27, d. 64.
4. Russian State Historical Archives in Sankt Petersburg (RGIA), f. 109, op. 6, d. 448, part 247; f. 733, op. 62, d. 1105; f. 822, op. 12, d. 2790.

Printed sources

1. *Catalogus Patrum et Fratrum Orsinis Praedicatorum Provinciae Lithuaniae et Roxolanae post orrdinationem factamex Anno 1840, in annum 1841 conscriptus*. Vilnae 1840.
2. VALANČIUS, Motiejus. *Natų užrašai*. Ed. Aldona Prašmantaitė. Vilnius, 2003.
3. *Католическая Церковь накануне революции 1917 г. Сборник документов*. Ed. Мариан Радван. Люблин, 2003.
4. *Полное собрание законов Российской империи. Второе собрание*. Т. 7: 1832. Санкт-Петербург, 1833.

Literature

1. BARYSENKA, Volha. Polityka rosyjskiej Cerkwi prawosławnej wobec cudownych obrazów katolickiej proveniencji na wschodnich terenach dawnej Rzeczypospolitej w XIX w. na kilku przykładach. *Porta Aurea*, 2021, 20, pp. 71–90.
2. BEAUVOIS, Daniel. Powstanie Listopadowe a szkolnictwo na ziemiach litewsko-polskich. *Powstanie Listopadowe 1830–1831. Geneza, uwarunkowania, bilans, porównania*. Ed. Jerzy Skowronek, Maria Żmigrodzka. Wrocław: Zakład Narodowy im. Ossolińskich, 1983, pp. 45–53.
3. BEAUVOIS, Daniel. *Wilno-polska stolica kulturalna zaboru rosyjskiego 1803–1832*. Wrocław: Wydawnictwo Uniwersytetu Wrocławskiego, 2010.
4. BRODNIIEWICZ, Joanna. „Byłbym najniespokojniejszym, gdybym ufności nie pokładał w nieprzebranej Najwyższej Opatrzności” – rekonstrukcja biografii Faustyna Ciecierskiego. *Dominikanie na ziemiach polskich w epoce nowożytnej*. Ed. Anna Markiewicz, Marek Miławicki. Kraków: Esprit, 2009, pp. 519–562.
5. BRZOZECKI, Sławomir. Kasaty klasztorów w Wilnie w XIX wieku. *Kasaty klasztorów na obszarze dawnej Rzeczypospolitej Obojga Narodów i na Śląsku na tle procesów sekularyzacyjnych w Europie*. Ed. Marek Derwich. Wrocław: Wrocławskie Towarzystwo Miłośników Historii, 2014, 1, pp. 303–308.
6. BRZOZECKI, Sławomir. Litewska prowincja dominikanów. *Rocznik Augustowsko-Suwalski*, 2004, 4, pp. 217–236.
7. BRZOZECKI, Sławomir. Opieka duszpasterska dominikanów nad Polakami w Rosji w XIX wieku. *Przegląd Kalwaryjski*, 2009, 13, pp. 87–102.
8. BRZOZECKI, Sławomir. Prowincja białoruska Zakonu Kaznodziejskiego pod wezwaniem św. Stanisława. Dominikanie na ziemiach zabranych przez Rosję po pierwszym rozbiore (1772–1801). *Przegląd Tomistyczny*, 2007, 1(13), pp. 239–253.
9. BULAK, Jan. *Ekonomiczne podstawy funkcjonowania kościołów parafialnych w diecezji żmudzkiej (telszewskiej) w latach 1795–1844*. Kraków: Księgarnia Akademicka, 2023.
10. BULAK, Jan. Sposób przeprowadzenia rozgraniczenia diecezji w Cesarstwie Rosyjskim na przykładzie diecezji żmudzkiej (1848–1851). *Zapiski Historyczne*, 2024, 89(3), pp. 111.
11. BULAK, Jan. Stan parafii diecezji żmudzkiej w świetle raportu do Justickolegium z 1798 roku. *XVIII Amžiaus Studijos*, 2021, 7, pp. 255–256.
12. BURŽINSKAS, Žygimantas; LEVANDAUSKAS, Vytautas. Transformation of Dominican Architectural Heritage in the years of Tsarist Russian Occupation. *Art History & Criticism*, 2020, 16, pp. 19–34.
13. BUTRIMAS, Adomas. Buvęs dominikonų vienuolynas ir Švč. Mergelės Marijos apsilankymo bažnyčia. *Plungės dekanato sakralinė architektūra ir dailė*. Vilnius: Vilniaus dailės akademijos leidykla, Petro ofsetas, 2005, 3, pp. 199–200.
14. CHODŹKO, Dominik Cezary. Agłona, kościół i klasztor dominikanów w Inflantach. Wiadomość ze świadectw wiarygodnych zebrana. *Pamiętnik Religijno-Moralny*, 1856, 31(8), pp. 121–164; (9), pp. 241–67.
15. CIESIELSKI, Tomasz. Książki poddane w 1841 r. cenzurze prewencyjnej. Przyczynek źródłowy do dziejów bibliotek klasztorów skasowanych na mocy ukazu z 1832 r. w guberniach zachodnich Imperium Rosyjskiego. *Hereditas Monasteriorum*, 2014, 4, pp. 235–237.

16. DJAKOW, Władimir; NAGAJEW, Aleksiej. *Partyzantka Zaliwskiego i jej pogłosy (1832–1835)*. Warszawa: Państwowe Wydawnictwo Naukowe, 1970.
17. DUKH, Oleh. The dissolution of Roman-Catholic and Uniate Monasteries in the Western guberniyas of the Russian Empire and the fate of their libraries. *How the Secularization of Religious Houses Transformed the Libraries of Europe, 16th–19th Centuries*. Turnhout: Brepols, 2022, pp. 337–355.
18. GACH, Piotr Paweł. *Kasaty zakonów na ziemiach dawnej Rzeczypospolitej i Śląska 1773–1914*. Lublin: Redakcja Wydawnictw KUL, 1984.
19. GACH, Piotr Paweł. Popowstańcza kasata klasztorów w guberniach zachodnich Cesarstwa Rosyjskiego w 1832 roku, *Roczniki Humanistyczne*, 1980, 28(2), pp. 191–213.
20. GACH, Piotr Paweł. *Struktury i działalność duszpasterska zakonów męskich na ziemiach dawnej Rzeczypospolitej i Śląska w latach 1773–1914*. Lublin: Redakcja Wydawnictw Katolickiego Uniwersytetu Lubelskiego, 1999.
21. [GIŻYCKI, Jan Marek] WOŁYNIAK. *Wiadomości o dominikanach Prowincji Litewskiej*. Kraków; nakład OO, Dominikanów, 1917.
22. [GIŻYCKI, Jan Marek] WOŁYNIAK. *Wykaz klasztorów dominikańskich ruskiej*. Kraków: nakł. OO, Dominikanów, 1923.
23. GOZDAWA, Marek [GIŻYCKI, Jan Marek]. Kimbarówka. *Kwartalnik Litewski*, 1910, 4, pp. 25–40.
24. GUSTAITIS, Ronaldas. Paparčių dominikonų vienuolynas. *Kaišiadorys. Miesto apylinkių praeitis. Straipsnių rinkinys*. Red. Olijardas Lukoševičius, Kaišiadorys: Kaišiadorių muziejus, 1999, pp. 47–49.
25. GWOŹDZIK, Jolanta. Pokasacyjne losy księgozbiorów klasztornych na obszarze Rzeczypospolitej Obojga Narodów. *Kasaty klasztorów na obszarze dawnej Rzeczypospolitej Obojga Narodów i na Śląsku na tle procesów sekularyzacyjnych w Europie*, 3, pp. 140–144.
26. JAROSZEWICZ, Aleksander. Przebudowy kościołów katolickich na cerkwie prawosławne na Białorusi po powstaniu styczniowym (w świetle materiałów archiwalnych). *Kultura i polityka. Wpływ polityki rusyfikacyjnej na kulturę zachodnich rubieży Imperium Rosyjskiego*. Warszawa: Instytut Sztuki Polskiej Akademii Nauk, 1994, pp. 141–153.
27. JĘDRYCHOWSKI, Zbigniew. Likwidacja szkoły dominikańskiej w Nowogrodku, *Wokół polskiej obecności w Rosji. Sztambuch Profesor Wiktorii Śliwowskiej na jubileusz dziewięćlecia*. Ed. Wiesław Caban, Piotr Głuszkowski, Swietłana MULINA, Eugeniusz Niebelski, Andrzej Nowak. Warszawa: Wydawnictwo Neriton, 2021, pp. 145–152.
28. JOVAIŠA, Liudas. Lietuvos vienuolijų XVI–XIX a. personalinio ir biografinio pobūdžio šaltiniai. *Senoji Lietuvos literatūra*, 2017, 43, pp. 140–190.
29. JURGĖLA, Kostas Rudaminas. *Lietuvos sukilimas 1862–1864 metais. Sukilimo šimtmečio sukaikčiai pagerbti*. Boston: Lietuvių enciklopedijos leidykla, 1970.
30. KAŁAMAJSKA-SAEED, Maria. Stan zachowania cudownych obrazów Matki Boskiej z Dzieciątkiem z terenu Wielkiego Księstwa Litewskiego. *Zabytki sztuki polskiej na dawnych kresach wschodnich. Materiały z konferencji „Dzień dzisiejszy dawnej sztuki polskiej na Wschodzie”*, Warszawa, 12. Grudnia 1994. Ed. Maria Bałtaziuk, Warszawa: Instytut Studiów Politycznych Polskiej Akademii Nauk, 1997, pp. 55–61.

31. KAMIŃSKA, Janina. *Universitas Vilnensis 1793–1803. Od Szkoły Głównej Wielkiego Księstwa Litewskiego do Imperatorskiego Uniwersytetu Wileńskiego*. Warszawa: Wydawnictwa Uniwersytetu Warszawskiego, 2012.
32. KAMIŃSKA, Janina. *Universitas Vilnensis Akademia Wileńska i Szkoła Główna Wielkiego Księstwa Litewskiego 1773–1792*. Pułtusk: Wyższa Szkoła Humanistyczna im. Aleksandra Gieysztor; Warszawa: Oficyna Wydawnicza ASPRA-JR, 2004.
33. KAMUNTAVIČIENĖ, Vaida. Žemaičių kalvarijos dominikonai XIX a. pirmojoje pusėje (Pagal vienuolyno vizitacijų aktus). *LKMA metraštis*, 2004, 25, pp. 481–499.
34. KATILIUS, Algimantas. Lietuvos vienuolių dalyvavimas 1863–1864 m. sukilime. *LKMA metraštis*, 2009, 32, pp. 79–112.
35. KATILIUS, Algimantas. Vilniaus vienuolynai XVIII a. pabaigoje – XX a. pradžioje. *LKMA metraštis*, 2013, 37, pp. 131–170.
36. KATILIUS, Algimantas. Žemaičių vyskupijos vyrų vienuolynų tinklas XVIII a. pab. – XX a. pradžioje. *Bažnyčios istorijos studijos*, 2016, 8, pp. 145–189.
37. KIELAR, Paweł. Działalność misyjna dominikanów prowincji litewskiej w XIX wieku, *Studia nad historią dominikanów w Polsce 1222–1972*. Ed. Jerzy Kłoczowski. Warszawa, 1975, 2, pp. 687–696.
38. KIELAR, Paweł. Rozbiory i kasaty prowincji dominikanów polskich w latach 1772–1914. *Sprawozdania Towarzystwa Naukowego KUL*, 1971, 20, pp. 68–70.
39. KIENIEWICZ, Stefan. Raczkowski Teofil (ok. 1807–1863). *PSB*, 29, p. 616.
40. *Komisja Edukacji Narodowej 1773–1794. Słownik biograficzny*. Ed. by A. Meissner, A. Wałęga. Warszawa: Oficyna Wydawnicza ASPRA-JR, 2018.
41. KOZICKI, Jerzy. Zakonnicy z klasztorów położonych na tzw. ziemiach zabranych jako uczestnicy Wielkiej Emigracji (1831–1863). *Limes*, 2013, 6, pp. 81–101.
42. KRAHEL, Tadeusz. Represje carskie wobec duchowieństwa diecezji wileńskiej w latach 1863–1865. *LKMA metraštis*, 2002, 20, pp. 117–126.
43. KUBICKI, Paweł. *Bojownicy kapłani za sprawę Kościoła i Ojczyzny w latach 1861–1915. Dawna Litwa i Białoruś*. Sandomierz: nakład autora, 1936, cz. 2, t. 3.
44. KUBICKI, Paweł. *Społeczna działalność Kościoła w Polsce i Martyrologium Rzymsko-katolickiego Duchowieństwa oraz wiernych pod zaborami pruskim i rosyjskim*. Sandomierz: Dom Sióstr Najświętszej Marji Panny Miłosierdzia, 1930.
45. LATKOVSKIS, Leonard. *Aglona. A History of the Church and Monastery*. Rēzekne: Latgalian Cultural Centre, 2012.
46. LAUKAITYTĖ, Regina. *Lietuvos vienuolijos XX a. istorijos bruožai*. Vilnius: Lietuvos istorijos institutas, 1997.
47. MERKYS, Vytautas. *Motiejus Valančius. Tarp katalikiškojo universalizmo ir tautiškumo*. Vilnius: Mintis, 1999.
48. MIŁAWICKI, Marek. Za wolność i prawa, za ojczyznę i religię. Dominikanie z guberni zachodnich Cesarstwa Rosyjskiego wobec powstania listopadowego. *Dominikanie o Polsce i Polakach*. Ed. Tomasz Gałuszka, Katarzyna Matyja. Poznań: Wydawnictwo Polskiej Prowincji Dominikanów W drodze, 2020, pp. 331–375.
49. MIŁAWICKI, Marek. Dominicans in Saint Petersburg, 1816–1892. A prosopographical study. *I Domenicani e la Russia*. Ed. Viliam Štefan Dóci, Hyacinthe Destivelle. Roma, 2019, pp. 193–254.

50. MIŁAWICKI, Marek. Dominikanie na kresach wschodnich Rzeczypospolitej Obojga Narodów (teren dzisiejszej Białorusi). *Folia Historica Cracoviensia*, 2014, 20, pp. 95–153.
51. MIŁAWICKI, Marek. Inwentarze i spisy bibliotek klasztorów dominikańskich skasowanych w guberniach zachodnich Cesarstwa Rosyjskiego w XIX w. Stan źródeł i miejsca ich przechowywania. *Hereditas Monasteriorum*, 2012, 1, pp. 141–172.
52. MIŁAWICKI, Marek. Położenie klasztorów dominikańskich w guberniach zachodnich Cesarstwa Rosyjskiego w latach 1795–1914. *Święty Jacek Odrowąż i dominikanie na Śląsku*. Ed. A. Barciak. Katowice: Polska Akademia Nauk. Oddział w Katowicach, 2008, pp. 331–363.
53. MIŁAWICKI, Marek. Represje władz rosyjskich wobec dominikanów grodzieńskich za udział w partyzancie „zaliwuszczyków” w 1833 roku. *Przypominać zapomniane, odkrywać nieznane. Polskie losy – Kościół – Syberia – Rosja (XIX–XX w.)*. *Studia ofiarowane Profesorowi Eugeniuszowi Niebelskiemu w 70. Rocznicę urodzin*. Ed. Anna Barańska. Lublin: Towarzystwo Naukowe Katolickiego Uniwersytetu Lubelskiego Jana Pawła II, 2019, pp. 57–84.
54. NIEBELSKI, Eugeniusz. *Wiosna i jesień trwa tu krótko. Księża zesłańcy 1863 roku w syberyjskiej Tunce*. Lublin: Wydawnictwo KUL, 2018.
55. NIEBELSKI, Eugeniusz. *Polscy księża zesłańcy i misjonarze na Syberii w XIX wieku*. Lublin: Towarzystwo Naukowe Katolickiego Uniwersytetu Lubelskiego Jana Pawła II, 2024.
56. NIEBELSKI, Eugeniusz. Raport kościelny o likwidacji klasztoru OO. Dominikanów w Poporciach na Litwie w 1864 roku (przyczynek do niszczących kościół działań gen. Murawiewa „Wieszatiela”). *Narrata de fontibus hausta. Studia nad problematyką kościelną, polityczną i archiwistyczną ofiarowane Janowi Skarbkowi w siedemdziesiątą rocznicę urodzin*. Ed. Anna Barańska, Witold Matwiejczyk. Lublin: Towarzystwo Naukowe KUL, 2010, pp. 507–515.
57. PACEVIČIUS, Arvydas. Knygos kultūra dominikonų vienuolyne: komunikacinis aspektas. *Plungės dekanato sakralinė architektūra ir dailė*, 3, pp. 252–261.
58. PACEVIČIUS, Arvydas. Knygos kultūra Žemaičių Kalvarijos dominikonų vienuolyne. Komunikacinis aspektas. *Žemaičių Kalvarija. Vienuolynas, bažnyčia ir Kryžiaus kelio stotys*. Vilnius: Vilniaus dailės akademijos leidykla, 2003, pp. 149–172.
59. PACEVIČIUS, Arvydas. Motiejus Valančius XIX a. knygos kultūroje. *LKMA metraštis*, 2002, 20, pp. 49–71.
60. PACEVIČIUS, Arvydas. *Vienuolynų bibliotekos Lietuvoje 1795–1864 metais. Dingęs knygos pasaulis*. Vilnius: Versus aureus, 2005.
61. PACEVIČIUS, Arvydas. Zaginiony świat książki. Biblioteki klasztorne na Litwie pod władzą carów. *Wspólnota pamięci. Studia z dziejów kultury wschodnich dawnej Rzeczypospolitej*. Ed. Jolanta Gwioździk, Jan Malicki. Katowice: Biblioteka Śląska, 2006, pp. 243–254.
62. PACEVIČIUS, Arvydas. Žemaičių Kalvarijos dominikonų bibliotekos autoriai ir knygos 1820 metais. *Knygotyra* 2000, 36, pp. 290–309.
63. PACEVIČIUS, Arvydas. *Žemaičių Kalvarijos mokykla 1803–1836*. Vilnius: [Vilniaus universiteto Komunikacijos fakultetas], 2005.
64. PAKARKLIS, Povilas. *Ekonominė ir teisinė katalikų bažnyčios padėtis Lietuvoje (XV–XIX a.)*. Vilnius: Valstybinė politinės ir mokslinės literatūros leidykla, 1956.
65. PETKUS, Viktoras. *Dominikonai Lietuvos kultūroje*. Vilnius: AUB Petro ofsetas, 2004.

66. PIETRZKIEWICZ, Iwona. А з Белай Русі даносяць... Беларусь у рукапіснай спадчыне віленскага дамініканца Фаўстына Цяцёрскага. *Arche. Пачатак*, 2014, 1/2, pp. 106–129.
67. PIETRZKIEWICZ, Iwona. *Kultura książki w zakonach męskich Wielkiego Księstwa Litewskiego XV–XVIII wieku*. Kraków: Wydawnictwo Naukowe UP, 2019.
68. PIETRZKIEWICZ, Iwona. Rękopiśmienna spuścizna Faustyna Ciecierskiego jako źródło do dziejów kultury intelektualnej dominikanów prowincji litewskiej początku XIX wieku. *Annales Universitatis Paedagogicae Cracoviensis. Studia ad Bibliothecarum Scientiam Pertinentia*, 2013, 11, pp. 103–123.
69. PRAŠMANTAITĖ, Aldona. *1863 metų sukilimas ir Katalikų Bažnyčia Lietuvoje*. Vilnius: Lietuvos istorijos instituto leidykla, 2014.
70. PRAŠMANTAITĖ, Aldona. Žemaičių vyskupijos dvasininkai, 1863 m. sukilimo tremtiniai, tunkos dvasininkų treminių bendruomenėje. *Bažnyčios istorijos studijos*, 2012, 5, pp. 307–342, 418–419.
71. RADWAN, Marian. Antyzakonna polityka caratu w XIX wieku. *Studia Catholica Podoliae*, 2002, 1, pp. 157–207.
72. RADWAN, Marian. Rejestr duchownych katolickich na zesłaniu w Rosji w XIX wieku według Departamentu Wyznań Obcych carskiego MSW. *Epilog styczniowej insurekcji 1863 roku*. Lublin: Wydawnictwo KUL, 2006, pp. 237–298.
73. RADWAN, Marian; WODZIANOWSKA, Irena. Metody finansowania Kościoła katolickiego w Rosji w XIX wieku. *Archiwa, Biblioteki i Muzea Kościelne*, 2015, 103, pp. 209–226.
74. RADWAN, Marian. *Zakony męskie na ziemiach zabranych w XIX wieku*. Lublin, 2004.
75. ŠENAVIČIENĖ, Ieva. *Lietuvos katalikų dvasininkija 1863 metų sukilimo išvakarėse*. Vilnius: Eugrimas, 2010.
76. ŠENAVIČIENĖ, Ieva. Lietuvos katalikų dvasininkija patriotiniame sąjūdyje 1861–1862 m. Žemaičių vyskupija. *LKMA metraštis*, 2009, 32, pp. 233–268.
77. SLIESORIŪNAS, Feliksas. Merkinė per 1830–1831 metų sukilimą. *Merkinė*. Ed. Norbertas Vėlius. Vilnius: Vaga, 1970, pp. 55–67.
78. ŚLIWOWSKA, Wiktoria. *Zesłańcy polscy w Imperium Rosyjskim w pierwszej połowie XIX wieku. Słownik biograficzny*. Warszawa: Wydawnictwo DiG, 1998.
79. SOSNA, Grzegorz. *Święte miejsca i cudowne ikony. Prawosławne sanktuaria na Białostoczyźnie*. Białystok: Orthdruk 2001.
80. STALIŪNAS, Darius. *Making Russians. Meaning and Practice of Russification in Lithuania and Belarus After 1863*. Amsterdam-New York: Rodopi, 2007.
81. STEFANIAK, Piotr. *Kościół pw. Imienia Maryi i klasztor św. Róży Limańskiej mniszek dominikańskich w Nowogródku 1678–1864*. Kraków: Wydawnictwo Avalon, 2023, pp. 113–132.
82. SZADY, Bogumił. Rozwój struktur parafialnych i dekanalnych metropolii mohylewskiej (1783–1918). *Studia z Dziejów Rosji i Europy Środkowo-Wschodniej*, 2019, 54(2), pp. 5–42.
83. SZCZERBICKI, Edward Władysław. Rok 1831 w powiecie oszmiańskim. *Rocznik Gimnazjum w Oszmianie*, 1926/1927, pp. 3–60.
84. SZYBIAK, Irena. *Nauczyciele szkół średnich Komisji Edukacji Narodowej*. Wrocław: Zakład Narodowy im. Ossolińskich, 1980.
85. SZYBIAK, Irena. Studenci Szkoły Głównej Wielkiego Księstwa Litewskiego w latach 1783–1793 (próba ujęcia liczbowego). *Szlakami przeszłości i czasów współczesnych*. Ed. Kazimierz Puchowski, Józef Żerko. Gdańsk, 1996, pp. 228–234.

86. SZYBIAK, Irena. *Szkolnictwo Komisji Edukacji Narodowej w Wielkim Księstwie Litewskim*. Wrocław: Zakład Narodowy im. Ossolińskich, 1973.
87. SZYBIAK, Irena. Szkoły parafialne w Wielkim Księstwie Litewskim w czasach Komisji Edukacji Narodowej. *Rozprawy z Dziejów Oświaty*, 1968, 11, pp. 99–124.
88. TOMALSKA, Joanna. *Wizerunek Matki Boskiej Różanostockiej – ikona czy obraz*. Ateny, Rzym, Bizancjum. Mity śródziemnomorza w kulturze XIX i XX wieku. Red. Jarosław Ławski, Krzysztof Korotkich. Białystok: Trans Humana, 2008, pp. 873–880.
89. VALANČIUS, Motiejus. *Palavėnės Klostorius. Tėvynės sargas*, 1900, 8, pp. 23–25.
90. VASILIŪNIENĖ, Dalia. Žemaičių Kalvarijos dominikonų vienuolynas ir didžiavalstybinė Rusijos politika XIX a. Lietuvos menas permainų laikais. *Kultūrologija*, 2002, 9, pp. 149–172, 459–460.
91. VIDMANTAS, Edvardas. Religinis tautinis sąjūdis Žemaitijoje XIX a. pabaigoje. *Lietuvių atgimimo istorijos studijos*, 1994, 7, pp. 96–141.
92. WIERZBOWSKI, Tadeusz. *Szkoły parafialne w Polsce i na Litwie za czasów Komisji Edukacji Narodowej 1773–1794*. Kraków: skład główny w Książnicy Polskiej w Warszawie, 1921.
93. WODZIANOWSKA, Irena. W rękach „Wieszatiela”. Gen. Michaił Murawjow wobec Kościoła katolickiego na Litwie i Białorusi (1863–1865). *Rok 1863 w kilku odsłonach*. Lublin: Wydawnictwo KUL, 2017, pp. 157–177.
94. WRÓBLEWSKI, Andrzej. Nauczanie w średnich szkołach dominikańskich na Litwie na przełomie XVIII i XIX wieku. *Przegląd Tomistyczny*, 1987, 3, pp. 343–370.
95. WRÓBLEWSKI, Andrzej. Personel nauczycielski szkół dominikańskich prowincji litewskiej na przełomie XVIII i XIX wieku. *Przegląd Tomistyczny*, 1984, 1, pp. 335–366.
96. ZIANIUK, Raisa. Działalność edukacyjna dominikanów zabiałskich w końcu XVIII i w pierwszej połowie XIX wieku. *Przestrzeń klasztoru – przestrzeń kultury. Piśmiennictwo – książki – edukacja*. Ed. Joanna Pietrzak-Thébault, Łukasz Cybulski. Warszawa: Wydawnictwo Naukowe UKSW, 2017, pp. 163–179.
97. ZIANIUK, Raisa. Edukacja młodzieży polskiej w szkołach prowadzonych przez dominikanów prowincji litewskiej na ziemiach białoruskich na przełomie XVIII i XIX wieku. *Dominikanie o Polsce i Polakach*. Ed. Tomasz Gałuszka, Katarzyna Matyja. Poznań: Wydawnictwo Polskiej Prowincji Dominikanów W drodze, 2020, pp. 269–304.
98. ZIANIUK, Raisa. The Evolution of the Role of Roman Catholic Monasteries in Belarus from the Nineteenth Century to the eginning of the Twentieth. *Rocznik Teologii Katolickiej*, 2021, 20, pp. 103–122.
99. ŻYWCZYŃSKI, Mieczysław. *Geneza i następstwa encykliki „Cum primum” z 9 VI 1832 r. Watykan i sprawa polska w latach 1830–1837*. Warszawa: Towarzystwo Naukowe Warszawskie, 1935.
100. АНТАНОВІЧ, Зинаіда. Адміністрацыйныя рэарганізацыі Мінскай рымска-каталіцкай дыяцэзіі ў канцы XVIII – пачатку XX ст. *Studia Geohistorica*, 2022, 10, pp. 86–99.
101. ГАНЧАР, Андрей. *Римско-католический костел в Беларуси (1864–1905 гг.)*. Гродно: Гродненский государственный аграрный университет, 2008.

102. ЗЯНЮК, Раіса. Адукацыйная дзейнасць ордэна дамініканцаў у заходніх губернях Расійскай імперыі к. XVIII–XIX ст. *Історія релігій в Україні. Науковий щорічник*, 2008, кн. 1, pp. 338–345.
103. ЗЯНЮК, Раіса. Навучальныя ўстановы пры Забельскім дамініканскім кляштары (1716–1857 гг.). *Віцебскія старажытнасці. Матэрыялы навуковай канферэнцыі, прысвечанай 90-годдзю са дня нараджэння Л. В. Аляксеева. Віцебск, 28–29 кастрычніка 2010 г.* Мінск: Медысонт, 2012, pp. 351–356.
104. КАРПОВИЧ, Олег. Участие христианского духовенства Беларуси в освободительном движении 30-х годов XIX века. *Вестник Полоцкого Государственного Университета Серия А*, 2011, 9, pp. 63–67.
105. МІЛАВІЦКІ, Марак. Дык хто ж такі Магнушэўскі? *Наша Ніва*, 2005, 39, р. 14.
106. САМУСІК, Андрей. Асветніцкая дзейнасць дамініканскага ордэну на беларускіх землях у XVIII – першай трэці XIX ст. *Хрысціянства ў гістарычным лёсе беларускага народа*, Ed. Эдмунд Ярмусик. Гродна: Гродзенскі дзяржаўны ўніверсітэт, 2009, ч. 2, pp. 197–202.
107. САМУСІК, Андрей. Русіфікацыя сістэмы асветы на беларускіх землях ў апошняй трэці 18 – другой палове 19 ст. *Гістарычны альманах*, 2008, 14, pp. 48–93.
108. СОСНО, Владимир. Закрытие католических монастырей и ликвидация их землевладения в Беларуси и Литве (30-е гг. XIX в.). *Lietuvos Didžiosios Kunigaikštystės moterų vienuolijos: istorija ir paveldas*. Ed. Aušra Vasiliauskienė. Kaunas: Vytauto Didžiojo universitetas, 2014, pp. 89–94.

Lietuvos dominikonų provincija ir Rusijos imperijos religijos politika XIX amžiuje

Dr. Marek Miławicki

Dominikonų istorijos institutas Krokuvoje, Stolarska g. 12, 31-043 Krokua, Lenkija
Šv. Tomo Akviniečio religijos mokslų institutas Kyjive, Derevlanska g. 13, 04119 Kyjivas, Ukraina
<https://orcid.org/0000-0001-9718-6216>

Santrauka

Straipsnyje aprašoma Lietuvos dominikonų provincijos padėtis XIX a. Rusijos imperijoje. Per pirmuosius tris šio amžiaus dešimtmečius provincija klestėjo, vykdė švietimo ir sielovados veiklą ne tik vakarinėse gubernijose, bet ir Rusijos imperijos gilumoje. Jos padėtis pablogėjo po 1830–1831 m. sukilimo. 1832 m. caro paskelbta vadinamoji vienuolynų reforma lėmė vienuolynų uždarymą; Lietuvos provincijos dominikonų vienuolynų skaičius sumažėjo perpus. Taip pat buvo panaikintos vienuolių laikomos mokyklos. Vėliau buvo likviduota dar daugiau dominikonų vienuolynų. Per septyniasdešimt metų Dominikonų ordinas vakarinėse Rusijos imperijos

gubernijose visiškai išnyko. Žinoma, viena iš priežasčių buvo tai, kad tarp dominikonų buvo daugiausia lenkų tautybės asmenų, tačiau pagrindinė priežastis – nemažai vienuolių išreiškė savo patriotines nuotaikas ir neapykantą Rusijai. Daugelis jų už tai sumokėjo represijomis – tremtimi į Sibirą arba emigracija į Vakarų Europą, du vienuoliai buvo nužudyti. Taip pat buvo prarasta daug dominikonų materialiojo turto ir kultūrinio paveldo. Šiandien dominikonų buvimą buvusios Lietuvos Didžiosios Kunigaikštystės teritorijoje (dabartinėje Baltarusijoje ir Lietuvoje, taip pat kai kur Lenkijoje) liudija tik vienuolynų ir bažnyčių pastatai (dažnai stovintys griuvėsiai) ir po muziejus išsibarstę istorijos paminklai, archyvai ir senieji spaudiniai, rasti įvairiuose archyvuose ir bibliotekose Lenkijoje, Lietuvoje, Baltarusijoje ir Rusijoje.

Gauta / Received 2025 02 17
Priimta / Accepted 2025 09 24